

Renginio dalyviai prie Petrauskų šeimos kapo Uoginių kapinaitėse.

Kupiškio tautodailininkų sukurtus tapybos darbus įgyvendinant projektą „Dovana Adomui“ apžiūri A. Petrausko dukra Ona Karpienė (centre) ir zentas.

A GIFT OF THREE GENERATIONS TO ADOMAS PETRAUSKAS

Violeta ALEKNIENĖ

To celebrate the 40th anniversary of the famous Adomas Petrauskas Museum and 95th anniversary Adomas Petrauskas, specialists of Kupiškis Ethnographical Museum have prepared and implemented the project “A gift to Adomas”. The project is associated with the investigation and presentation of the extant material heritage of the small place in Lithuania, Antašava location (Kupiškis District) and its fixation in art. The exhibition of paintings during the jubilee event was organized by six painters who participated in the plein-air of folk artists of Panevėžys County “A gift to Adomas” organized in September 2009 and put the surroundings where A. Petrauskas lived and collected museum values into their canvases.

Trijų kartų dovana Adomui Petrauskui

Violeta ALEKNIENĖ

Kupiškio etnografijos muziejaus specialistai, siekdami prasmingai paminėti Lietuvos tūkstantmečio vardo jubiliejų, parengė ir įgyvendino projektą „Dovana Adomui“. Projekto turinys susietas su nedidelės Lietuvos vietovės – Antašavos krašto (Kupiškio rajonas) išlikusio materialaus paveldo fiksavimu mene, tyrinėjimu, sklaida. Ši vietovė pasirinkta neatsitiktinai. Čia yra visoje Lietuvoje žinomas Adomo Petrausko muziejus. Šis projektas įvairiausiškai, su išliekamąja verte, padėjo paminėti Adomo Petrausko 95-erių ir muziejaus įkūrimo 40-ties metų jubiliejus.

Nepabūgę rudeniškos darganos į muziejų 2009 m. spalio 9 d. atvyko menų rajono valdžios, kultūros ir bendruomenių atstovai. Sulaukėme gausaus meno mylėtojų iš Panevėžio, Biržų, Pasvalio rajonų. Renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Regionų skyriaus vedėja Irena Seliukaitė.

Ruošdamiesi šiam renginiui muziejininkai nusprendė į Adomo Petrausko dvasinį ir materialinį palikimą pažvelgti trijų kartų akimis.

Po Šv. Mišių, kurios vyko Uoginių kaimo Marijos Magdalenos koplytėlėje, prie A. Petrausko kapo pirmieji atminimo žodį tarė Kupiškio rajono Antašavos pagrindinės mokyklos mokiniai. Šios ugdymo įstaigos auklėtiniai daina ir priesaika pradėjo jubiliejinį renginį.

Viduriniai kartai, artimiau pažinojusiai A. Petrausko pasaulėžiūrą, atstovavo Kupiškio krašto tautodailininkai, Biržų rajono klubas „Kraitė“, liaudies meno puoselėtoja Ona Tušlienė.

Panevėžio apskrities tautodailininkų plenere „Dovana Adomui“, kuris vyko 2009 m. rugsėjo mėnesį, dalyvavo šeši tapytojai. Vytautas Pastarmokas nutapė Antašavos Šv. Hiacinto bažnyčią, Renė Sriubiškienė – A. Petrausko muziejuje stovintį bokštą, Alfonsas Blažys – klėtėlę, Vida Kaulakienė – Uoginių kaimo Šv. Marijos Magdalenos koplytėlę, Genia Vaičiškienė – Antašavos Šv. Hiacinto bažnyčios šventorių ir varpinę,

Irena Vapšienė – įkūrėjo portretą tarp ažuolų. Taip drobėse buvo įamžinta aplinka, kurioje gyveno ir muziejines vertybes rinko A. Petrauskas. Muziejaus įkūrėjo 95-erių metų jubiliejui buvo parengta tapybos darbų paroda. Šis projektas pratęsė tautodailininkų pradėtą fiksuoti, populiarinti materialųjį kultūros paveldą. Be to, ši veikla prisidėjo prie tautodailininkų kūrybinės iniciatyvos skatinimo, bendravimo ir bendradarbiavimo, muziejaus reprezentavimo.

Savo dovaną A. Petrauskui parengė Biržų rajono klubas „Kraitė“, kuris vienija talentingus, darbščius, išradingus liaudies meno tradicijas puoselėjančius visuomenės narius. Klubui vadovauja Henrika Marcinkevičienė. Kūrybos darbų paroda išsiskyrė technikos įvairumu ir darbų kiekiu. Iš viso buvo eksponuota 160 darbų. Tai – paveikslai, siuvinėti ant lino kryželiu, padaryti iš plunksnų, šiaudų, dekupažo technika dekoruotos lėkštės, iš vytelių pinti buitės darbai, vašelių nertos staltiesės, suknelės, takeliai, sijonai. Klubo vadovė dėkojo už gražų, prasmingą bendradarbiavimą, kuris prisideda prie visų liaudies tradicijų išsaugojimo ir populiarinimo.

A. Petrausko bendraamžiams atstovavo fotografas iš Vilniaus Arūnas Baltėnas. Nuo 2000 m. fotografas ėmė įamžinti žinomus ir nepelnytai užmirštus Lietuvos žmones. Apie 80 portretų perdavė Lietuvos nacionaliniam muziejui. Savo mėgstamą kūrybinę veiklą A. Baltėnas 2007 m. tęsė Uoginių kaime, Kupiškio rajone. Čia jis įamžino šio krašto žmones ir jų puoselėtas senąsias amatų tradicijas. Vyresniosios kartos uoginiečiai stebėjo ir grožėjosi save pamatę sėdinčius prie staklių, velėjančius žlugtą, kupiškėniškai – porinančius, siuvinėjančius, kaustančius arklį...

A. Baltėno fotografijos ir tapybos darbai papildys A. Petrausko muziejaus eksponatų rinkinius.

Renginio metu Kupiškio rajono meras Jonas Jarutis ir Kupiškio etnografijos muziejaus direktorė Violeta Aleknienė muziejaus bičiuliams, rėmėjams, talkininkams įteikė padėkos raštus, gėlių puokštes.

Koncertą šventės dalyviams surengė Panevėžio rajono Dembavos kaimo bendruomenės namų liaudiškos muzikos ansamblis „Smagumėlis“ (vadovė Dana Nakienė).

Trys kartos – trys požiūriai į A. Petrausko istorinį palikimą. Džiugu, kad ir jaunesni, ir vyresni žmonės vis dar žino šią asmenybę. Jo įkurtas muziejus Uoginiuose – stiprus turistinis traukos centras. Svečių sulaukiame ne tik iš Lietuvos, čia dažnai užsuka ir užsieniečiai, ir Vilniuje esančių užsienio valstybių ambasadoriai.

Dabar Uoginiuose esantį muziejų sudaro pastatų, kurie pilni eksponatų, kompleksas. Jaunavedžiai labai pamėgo edukacinę programą „Vestuvės su senoviniu atspalviu“.

Čia atvykę lankytojai, svetingai priimti specialistės Alvyros Dlutckienės, pamato atkurtą protėvių gyvenimo kampelį, kuris alsuoja paprastų žmonių išmintimi, neįkainuojamomis vertybėmis tautos praeičiai pažinti. ■

Aušros Jonušytės nuotr.

Koncertuoja liaudiškos muzikos ansamblio „Smagumėlis“ dalyviai iš Panevėžio rajono Dembavos kaimo Adomo Petrausko muziejuje Uoginių kaime.

Popietė „Atminties spalvų retrospektyva. Marcelinui Šikšniui – 135“

Jūratė JAGMINIENĖ

2009 m. gruodžio 22 d. Kauno apskrities pedagoginiame muziejuje vyko popietė „Atminties spalvų retrospektyva. Marcelinui Šikšniui – 135“. Buvo pristatyta virtuali paroda, skirta Marcelino Šikšnio (1874–1970) 135-osioms gimimo metinėms paminėti. Tai jau trečia virtuali paroda iš ciklo „Atminties spalvų retrospektyva“, kada virtualioje erdvėje galime prisiliesti prie mūsų tautos švietimo istorijos atminties lobyno. Tokios popietės jau tampa tradicija, palydint senuosius metus, apmąstant ir savo nuveiktus darbus.

Pristatant virtualią parodą buvo demonstruojamos istorinės foto nuotraukos, dokumentai, nuveiktų darbų retrospektyva. O nuveikta išties daug. M. Šikšnys visą savo gyvenimą paskyrė liaudies švietimui ir kultūrinei-visuomeniniai veikalai. 19 a. pabaigoje pasirodė jo eilėraščiai „Varpe“ ir „Ūkininke“ praturtino to meto lietuvių poeziją, kėlė tautos dvasią. 1905–1911 m. Šiaulėniškio (M. Šikšnio) išleistos dramos „Meilę suardyti – tai nuodėmė padaryti“, „Sparnai“, „Likimo bausmė“ tiesiog buvo gėlo vandens gurkšnis taip išsiilgusiems lietuviško žodžio tautiečiams. 1905 m. pastatyta Šiaulėniškio drama „Pilėnų kunigaikštis“ susilaukė nepaprastai didelio pasisekimo. Rygoje ją statė net penkis kartus. Ilgą laiką spektaklis buvo vaidintas Lietuvos miestų teatrų scenose. „Pilėnų kunigaikštis“ vaidino ir Petrapilio, Voronežo, Odesos bei kitų miestų artistai.

Pirmojo pasaulinio karo metais M. Šikšnys, kaip ir daugelis to meto žymių lietuvių pedagogų, pasitraukė į Voronežą. Ten dėstė matematiką M. Yčo berniukų ir mergaičių gimnazijose bei Mokytojų kursuose. Bet didžiausias M. Šikšnio nuopelnas buvo tas, kad jis drauge su P. Mašiotu, Z. Žemaičiu ir J. Jablonskiu ėmėsi didelio ir labai reikalingo darbo – lietuviškų matematikos terminų norminimo. 1919 m. Vilniuje buvo išleistas M. Šikšnio parengtas „Aritmetikos ir algebros terminų žodynelis“.

1918 m. vasarą M. Šikšnys grįžo į Vilnių ir čia liko visam laikui. Lenkijai okupavus Vilniaus kraštą, daugelis inteligentų pasitraukė į Lietuvos laiki-